

ОСОБЛИВОСТІ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ОБЛІКУ І АУДИТУ В ІСЛАМСЬКИХ КРАЇНАХ

Акіншина О.В.

Національний університет «Львівська політехніка»

В силу специфіки свого застосування ісламський облік є запитаним тільки з боку сучасних ісламських фінансових інститутів, які функціонують у різних країнах, в тому числі і не мусульманських, у відповідності з правилами і принципами шаріату.

Ісламська економіка нерозривно пов'язана з мусульманським суспільством, і на неї великий вплив створюють як загальні ісламсько-етичні норми, так і прямі вказівки, що містяться у Корані і Сунні і торкаються цієї сфери життя мусульман. Саме релігійна мораль разом з конкретними економічними приписами створює базис ісламської економіки і визначає ряд її іманентних постулатів [1].

У ісламській господарській системі виділяються три основних принципи, які впливають на її функціонування:

- особлива система оподаткування (зокрема, “zakat”);
- особливий порядок успадкування власності (“irac”);
- заборона на нарахування процентів по капіталу (“riba”).

Однак для аналізу особливостей мусульманської економіки, які обумовлюють формування ісламської облікової моделі, необхідно виділити перш за все наступні принципи:

- побудова стосунків між учасниками угоди на основі принципу партнерства (“мушарака”);
- добродійність (“садака” і “аукаф”);
- заборонені (“харам”) види бізнесу [2].

Як показало нещодавнє дослідження, країнам Ради співробітництва арабських держав Перської затоки (РСАДПЗ), до якої входять Саудівська Аравія, Кувейт, Бахрейн, Катар, Об'єднані Арабські Емірати і Оман, доведеться модифікувати міжнародні стандарти фінансової звітності з метою відображення особливостей фінансового обліку в арабських країнах.

Презентація результатів дослідження відбулась на проведеному науковому семінарі «Іслам і гармонізація практики фінансового обліку», організованому Університетом Воллонгонг м. Дубаї (University of Wollongong in Dubai, UOWD). Основний висновок полягав в тому, що пряме прийняття МСФЗ без врахування особливостей обліку у ісламських країнах може мати негативні наслідки: «стандарты» не відбивають потреби місцевих користувачів фінансової звітності.

Дослідження провели проф. Набіль Бейдун (Nabil Baydoun) и проф. Роджер Вилетт (Roger Willett), викладачі бухгалтерського обліку і фінансів університету UOWD [2].

Відсутність стандартизації є головною перешкодою зростання ісламської економічної системи і формування інформаційного забезпечення управління.

З моменту початку розширення ісламської фінансової індустрії у 1970-х роках ХХ ст. її розвиток не супроводжувався створенням загальноприйнятих стандартів обліку. Відповідно, ісламські інститути були вимушені застосовувати власні стандарти при впровадженні нових продуктів. При цьому дані стандарти повинні були відбивати специфіку ісламських продуктів. У зв'язку з розповсюдженням ісламського банкіngu у 1990 році була створена Міжнародна організація з бухгалтерського обліку і аудиту ісламських фінансових установ - Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial Institutions (AAOIFI), метою якої стала розробка стандартів, які могли б застосовуватися у діяльності ісламських фінансових інститутів по всьому світу.

Нові стандарти бухгалтерського обліку – це нова концептуальна модель фінансової звітності ісламських фінансових інститутів та інвестицій в сукуку, акції та інші фінансові інструменти, і нова інструкція з бухгалтерського обліку, яка вперше застосована ААОІФІ для бухгалтерських стандартів.

Поряд з основними принципами фінансової звітності і бухгалтерськими стандартами ісламських фінансових інститутів, а також забезпеченням основних положень бухгалтерських стандартів, нова концептуальна модель також дає оновлену інструкцію порядку обліку інвестиційних рахунків. Це надає великі можливості для прийняття інвестиційних рішень з тим, щоб формувати фінансову звітність інвестиційних рахунків, кошти яких отримані від інвесторів при договорі мудараба або по узгодженню інвесторів [3].

Пряме прийняття МСФЗ без врахування особливостей фінансового обліку у ісламських країнах може мати негативні наслідки, адже існуючі міжнародні стандарти фінансової звітності не відбивають потреби їх місцевих користувачів.

Створення і розвиток сучасного ісламського фінансового ринку обумовили необхідність створення спеціальної системи бухгалтерського обліку, яка повинна задовольняти потреби ісламських банків та страхових компаній.

Станом на 30 вересня 2012 року ААОІФІ прийнято наступні стандарти бухгалтерського обліку і аудиту (табл. 1, 2).

Таблиця 1

Стандарти бухгалтерського обліку у ісламських фінансових інститутах

Стандарт	Назва
SFA 1	Концептуальна структура для фінансової звітності ісламських фінансових установ
FAS 1	Мета фінансової звітності для мусульманських банків і фінансової установи
FAS 2	Концепт фінансової звітності фінансової установи
FAS 3	Загальне представлення і розголошування у фінансових деклараціях фінансової установи
FAS 4	Murabaha і Murabaha до закупівельної пропозиції
FAS 5	Mudaraba, фінансування.
FAS 6	Musharaka, фінансування.
FAS 7	Розголошування основ для визначення і розподілу надлишку або дефіциту у ісламських страхових компаніях
FAS 8	Акціонерний капітал утримувачів інвестиційного рахунку і їх еквіваленту.
FAS 9	Salam і Паралельний Salam.
FAS 10	Ijarah і Ijarah Muntahia Bittamleek.
FAS 11	Zakah або Zakat
FAS 12	Istisna'a і Паралельний Istisna'a.
FAS 13	Умови і резерви.
FAS 14	Загальне представлення і розголошування у фінансових деклараціях ісламських страхових компаній.
FAS 15	Розголошування основ для визначення і розподілу надлишку або дефіциту в ісламських страхових компаніях
FAS 16	Інвестиційні фонди
FAS 17	Умови і резерви у ісламських страхових компаніях
FAS 18	Угоди з іноземною валютою і іноземна дія
FAS 19	Інвестиції
FAS 20	Ісламські фінансові послуги, запропоновані обумовленими фінансовими установами
FAS 21	Вкладення в ісламських страхових компаніях
FAS 22	Продаж відстроченої оплати
FAS 23	Розголошування на передачі активів
FAS 24	Сегментне повідомлення
FAS 25	Консолідація
FAS 26	Інвестиції у партнера

Таблиця 2

Стандарти аудиту у ісламських фінансових інститутах

Стандарт	Назва
1	Мета і принципи ревізії
2	Повідомлення аудитора
3	Терміни контрольного зобов'язання
4	Перевірка на згоду з правилами і принципами Шаріату зовнішнього аудитора
5	Відповідальність аудитора за розгляд фальсифікації і помилки в аудиті фінансових декларацій

За словами генерального секретаря ААОІФІ Доктора Мохаммада Недала Ашшаара, бухгалтерські стандарти і інструкція по бухгалтерському обліку стали результатом спільної праці більш ніж 200 членів організації ААОІФІ із понад 45 країн. Також в роботі брали участь інші зацікавлені особи. Він також додав, що нові стандарти бухгалтерської звітності і методичний посібник забезпечать прозорість їх фінансових показників, і, отже, підвищать довіру до міжнародної ісламської фінансової діяльності.

Нові стандарти бухгалтерської звітності і методичний посібник забезпечать прозорість їх фінансових показників, і, отже, підвищать довіру до міжнародної ісламської фінансової діяльності [3].

ААОІФІ нині розробляє коригування бухгалтерських стандартів по інвестиціях в нерухомість, акціонерній частині капіталу і по такафулу, ісламському страхуванню. Крім того, також розробляється новий стандарт з питань управління для Шаріатської наглядової ради, яка регулюватиме діяльність учених, працюючих у Шаріатській наглядовій раді.

1. Аль-Шарайрех Джамаль Адель. Развитие бухгалтерского учета в Хашимитском королевстве Иордании// Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата экономических наук, Санкт-Петербург, 2002. 16 с. 2. МСФО «по-арабски» [Электронный ресурс] - Режим доступа: <http://www.ippnoi.ru> 3. Международная организация по бухучету и аудиту (ААОИФІ), выпустила новые стандарты бухгалтерского учета исламских финансов [Электронный ресурс] - Режим доступа: [hppt://www.ameninfo.com/239090.html](http://www.ameninfo.com/239090.html)